

2. Boehler J. The efficacy of Cognitive Processing Therapy for PTSD related to Military Sexual Trauma in veterans: A Review. *Journal of Evidence-Based Social Work*, 2019, 16(6), 595-614.
3. Giacomucci S. Addiction, traumatic loss, and guilt: A case study resolving grief through psychodrama and sociometric connections. *The Arts in Psychotherapy*, 2020, 67, 101627
4. Grabbe L., Miller-Karas E. The Trauma Resiliency Model: A “Bottom-Up” intervention for trauma psychotherapy. *Journal of the American Psychiatric Nurses Association*, 2018, 24(1), 76–84.
5. Gray, S.W. (2013) *Psychopathology: A competency-based assessment model for social workers*. Fourth Edition. Cengage Learning: Boston.
6. Monfils M. H., Holmes E. A. Memory boundaries: Opening a window inspired by reconsolidation to treat anxiety, trauma-related, and addiction disorders. *The Lancet. Psychiatry*, 5(12), P1032-1042.
7. Substance Abuse and Mental Health Services Administration. SAMHSA’s Concept of Trauma and Guidance for a Trauma-Informed Approach. HHS Publication No. (SMA) 14-4884. Rockville, MD: Substance Abuse and Mental Health Services Administration, 2014.
8. Turnbull GJ. A review of post-traumatic stress disorder. Part I: Historical development and classification. *Injury*. 1998 Mar;29(2):87-91. doi: 10.1016/s0020-1383(97)00131-9. PMID: 10721399.

Ворона М. М.,

аспірант кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя (м. Ніжин, Україна)

ПРІОРИТЕТНІСТЬ НАПРЯМКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ НЕОБХІДНОГО СТАНДАРТУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Серед факторів безпосереднього впливу на розвиток суспільства як в Україні так і на світовій арені протягом останнього десятиліття – постає екологічна проблематика. Під впливом антропогенних катастроф та масових виробництв, не менш впливовим виступає надмірне споживацтво населенням непродовольчих та продовольчих товарів.

Недаремно в контексті останнього десятиліття, предмет профілактики екологічного колапсу повсякчас займає пріоритетне положення у культурних та розважальних сферах, у політиці пропагування природоохоронних цінностей та проєктів, які здатні мінімізувати наслідки впливу людства на екологічну ситуацію в світі.

Здавалося б, типова ситуація, коли підприємства-гіганти монополізують «ринок» екологічного забруднення, але існує тіньова картина, в якій кожен із нас, не маючи уявлення про майбутнє пластикової кришки або соломинки із під кави, пластикової тари, целофанового пакетика, взятого на касі супермаркету, або товару, маркування упаковки якого не підлягає повторній переробці, позбавляється від цього всього звичним для себе способом – викидає до смітника. Через це і виникли та співіснують такі поняття як «споживацтво» та «екологічна компетентність», які підкреслюють егоїзм та цинічні погляди пересічного громадянина, примноженого на гектари смітєвих полігонів, структурно збудованих із «необхідних» речей кожного із нас.

Надмірне споживацтво являється наслідком перенасичення світового та локального ринків товарами, послугами, що підкріплюється підміною людських цінностей.

Стагнація останніх, відбувається за рахунок насадження помилкових цінностей сучасними медіа, а корпоративні стратегії світових корпорацій-гігантів детально вивчають поведінку середньостатистичного клієнта, як об’єкта впливу.

В одній площині зі споживацтвом, знаходиться тотальне ігнорування та незнання основ екологічної компетентності – явища, що закладає основи відповідального споживання продуктів людської діяльності: сортування сміття, відмова від надмірного використання пластику у власному побуті, мінімізація отруйних викидів у повітря і т.д.

На фоні пандемії вірусу Covid-19, ситуація із невідсортованим сміттям доповнилася масовою появою на вулицях міст, водоймах, місцях відпочинку використаних масок, респіраторів та одноразових рукавичок. Вже не враховуючи той факт, що безвідповідальне поводження із засобами індивідуального захисту несе подвійну загрозу.

Процес відторгнення будь-яких основ екологічної компетентності носить подвійний характер. З однієї сторони – фактор державного регулювання, який тільки локально почав впроваджувати екологічні програми із безпечного сортування сміття та його повторної переробки, в той час як більшість міст країни набувають статусу сміттєзвалищ. З іншої сторони – повністю людський фактор, який не в змозі подолати психологічний бар'єр, за яким слідує, що наявність купи листя свідчить про створення навкруги неї сміттєзвалища із найближчих будинків.

Також із підстав, що свідчать про нагальність впровадження інструментів впливу на суспільство з питань екологічної культури, слід виокремити факт повної відсутності ефективних програм із попередження та подолання наслідків надмірного споживацтва на базі шкіл, вищих навчальних закладів, закладів позашкільної освіти. Конкретно, у відношенні вікових груп підлітків та молоді, як осередку прогресуючого суспільства.

Сучасна ситуація для країни в природоохоронному аспекті складається із адаптації зарубіжних програм та проектів під реалізацію в межах країни, конкурсів на впровадження ідей екологічного напрямку на базі окремих вузів всередині країни, організацій, що отримали міжнародний статус.

Покоління європейської України має можливості для реалізації власних проектів із покращення рівня екологічного благоустрою, як власного міста, так і на рівні країни. Подібна практика зазвичай реалізується на базі місцевих шкіл, позашкільних закладів за участі міжнародного капіталу або державного бюджету, тим самим поширюючи природоохоронні ідеї. Ідейним генератором в подібних проектах виступають зазвичай соціально-активні учні, або досвідчені активісти.

Екологічна компетентність це:

– знання і вміння, котрі дозволяють особистості розуміти екологічні проблеми і знаходити шляхи їх вирішення, вміння втілювати в життя екологічні знання і дотримуватись екологічних норм поведінки самому, чутливе сприйняття екологічних проблем в Україні та світі, а також, що це спосіб вберегти нашу планету від подальшого знищення;

– категорія екологічної діяльності, що пов'язана з екологічною свідомістю, цінностями та мисленням. Екологічна освіченість включає в себе сформованість установок, цінностей, особистісних сенсів, які забезпечують готовність особистості до діяльності, але ще не визначають компетентності. Екологічна компетентність має діяльніший характер і передбачає здатність мобілізувати знання, готовність реалізувати їх у конкретній екологічній ситуації;

– здатність особистості до ситуативної діяльності в побуті та природному оточенні, за якої набуті екологічні знання, навички, досвід і цінності актуалізуються в умінні приймати рішення, виконувати відповідні дії, нести відповідальність за прийняті рішення, усвідомлюючи їх наслідки для довкілля. На відміну від екологічної культури, яка може стосуватися як спільноти, так і окремої особистості, екологічна компетентність, як і компетентність загалом, стосується лише певної особистості. Набуття компетентності об'єднує нормативний, когнітивний, емоційний, мотиваційний і практичний компоненти, забезпечує на їх основі екологічну рівновагу у відносинах з природою, попереджає екологічно небезпечні ситуації [4;8].

До складу екологічної компетентності входить три структурні компоненти (раціональний, чуттєво-емоційний, поведінково-вольовий), які поєднують в собі знання про взаємовідносини у природному середовищі; уміння естетично сприймати природне середовище; уміння усвідомлювати екологічні цінності, власний досвід емоційного, мотиваційно-ціннісного ставлення до природи; аналіз практичного досвіду безпосередньої взаємодії людини з природними об'єктами в контексті їх поліпшення, відновлення, збереження [5].

Засади педагогічної організації процесу виховання соціально-екологічної компетентності старших підлітків мають базуватися на принципах безперервності, міждисциплінарності,

комплексності, відповідальності, екологічної етики та естетичного задоволення. Актуальною метою природоохоронної діяльності старших підлітків є виховання та розвиток екологічно компетентного та відповідального громадянина, майбутнього захисника навколишнього середовища, здійсненість якої забезпечується виконанням головних функцій – розвивальної, виховної, навчально-практичної, спонукально-пізнавальної та пошуково-дослідницької[1].

Отже, екологічну компетентність можна трактувати як екологічну обізнаність, розуміння власної поведінки та цілком свідоме ставлення до природи, навколишнього середовища.

Метою екологічного виховання старших підлітків має бути спрямованість на формування екологічної свідомості особистості, виховання екологічно усвідомленої поведінки.

Засади педагогічної організації процесу виховання соціально-екологічної компетентності старших підлітків мають базуватися на принципах безперервності, міждисциплінарності, комплексності, відповідальності, екологічної етики. Сучасна система позанавчальної

діяльності має бути побудована на засадах надання старшим підліткам можливостей формулювати та аргументувати власну точку зору, спираючись на знання фактів, законів, закономірностей, вироблених наукою, власних спостереженнях, досвіді, умінні проектувати і реалізовувати власні громадські проекти.

Список використаних джерел

1. Концепція екологічної освіти України//Директор школи. 2002. №16. С.20 – 29.
2. Лабезна О. М. Формування активної екологічної позиції підлітків : автореф. дис. ...канд. пед. наук: спец. 13.00.07 „Теорія і методика виховання» / Лабезна Ольга Миколаївна ; Ін-т пробл. виховання АПН України.. Київ, 2004. 20 с.
3. Лозовська І.М. Концепції становлення та розвитку процесів взаємодії людини й навколишнього середовища // Соціальна педагогіка: теорія та практика. 2010. № 3. С.28 - 34.
4. Опарин Р. В. Экологическое образование как ведущий принцип современного личностно-ориентированного образования / Р. В. Опарин // Мир науки, культуры, образования. – № 4(16). 2009. С. 204 – 206.
5. Пруцакова О.Л. Сутність та види екологічної компетентності особистості // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Зб. наук, праць. – Київ, 2005. Вип.8.Кн.2.С. 16 - 19.
6. Чердымова Е. И. «Экологическое сознание» и «экологическая культура» в модели экологического образования / Е. И. Чердымова // Известия Самарского научного центра РАН. Т. 12. № 3. 2010. С. 137 – 140.

Герасименко О. В.,

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

Боровик П. М.,

магістр соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ВПЛИВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ НА ПОЛІТИЧНУ СОЦІАЛІЗАЦІЮ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Політична соціалізація – процес входження людини в світ політики, засвоєння нею досвіду, норм та традицій політичної культури суспільства. В процесі політичної соціалізації особистість отримує знання про політичне життя, виробляє навички суб'єкта політичних відносин; відбувається формування ціннісних орієнтацій та установок у сфері політичної реальності, формується політична свідомість особистості, виховуються та закладаються основи політичної поведінки.